

ŠVEITSI-EESTI
koostööprogramm

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

KESKKONNAAMET

Looduskaitse tulemuslikkuse hindamine

Keskkonnaamet

Kullamäe maastikukaitseala

2025

Kirsi Loide

PAME hindamismetoodika valmis Euroopa Liidu rahalisel toetusel tehnilise abi rahastamisvahendi kaudu ja koostöös Euroopa Komisjoni struktuurireformide toetamise peadirektoraadiga.

Üldinfo

Küsimus	Vastus
Kaitstava loodusobjekti nimi	Kullamäe maastikukaitseala
KKR kood	KLO1000501
Asukoht (maakonnad)	Viljandi maakond
Kaitse alla võtmise aeg (ala moodustamise aasta)	2019 (kaitse all 1964. aastast)
Vöönd(id):	
loodusreservaatide arv	0
loodusreservaatide kogupindala	0
sihtkaitsevööndite arv	0
sihtkaitsevööndite kogupindala	0
piiranguvööndite arv	1
piiranguvööndite kogupindala	6,5 ha
IUCN kategooria(d)	V
Natura 2000 võrgustiku alad	Kullamäe loodusala
Kaitseala valitseja	Keskkonnaamet
Kogupindala (ha)	6,5 ha
Maismaa pindala (ha)	5,9 ha
Eraomandis oleva maa pindala (ha)	6,5 ha
Kaitsekorralduskava nimi	Kullamäe maastikukaitseala kaitsekorralduskava
Kaitsekorralduskava tegevuskava periood	2017-2026
Tulemuslikkuse hindaja nimi	Kirsi Loide
Tulemuslikkuse hindamise kuupäev (pp.kk.aaaa)	31.03.2025
Eelmise hindamise aeg (pp.kk.aaaa), s.h METT hindamine	
Loodusobjekti esile tõstmist vääriv tähtsus või eripära piirkonna, Eesti või Euroopa kontekstis* (*täita asjakohasusel)	

Hindamistabel

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/vastuse põhjendus
üldine	üldine	Kas alal on (ajakohane) kava?	Jah, alapõhine kaitsekorralduskava	EELIS	Alapõhine KKK
planeerimine	seisund	Kas kõikide ala kaitseväärtuseks olevate liikide esinemise/seisundi info oli kaitsekorraldusperioodi alguses kindlaks tehtud?	Pole asjakohane (liigid ei ole kaitse-eesmärgiks)	KKK, KE, EELIS	Liigid ei ole eesmärgiks
planeerimine	seisund	Kas kõikide ala kaitseväärtuseks (kaitse-eesmärgiks) olevate elupaikade seisund oli kaitsekorraldusperioodi alguses kindlaks tehtud?	Seisund oli määratud $\geq 90\%$ väärtustele	KKK	
planeerimine	seisund	Milline on liikide seisundi andmete usaldusväärsus ja kvaliteet?	Pole asjakohane	KKK, KE	
planeerimine	seisund	Milline on elupaikade seisundiandmete usaldusväärsus ja kvaliteet?	Väga hea - $\geq 90\%$ seisundi hinnangutest põhineb ajakohastel kvantitatiivsetel andmetel (uuringud, seired, inventuurid, vaatlused)	KKK, EELIS	KKK koostamisel tehti inventuur
planeerimine	seisund	Kas eelmisel kaitsekorraldusperioodil/selle kaitsekorraldusperioodi algul tuvastati andmelünki, mis takistasid lähteolukorra (kaitseväärtuste seisundi) kindlaks määramist?	Andmelüngad on põhjalikult kaardistatud ning andmelünkade täitmiseks vajalikud tegevused on selgelt välja toodud.	KKK	Kullamäe paljandi morfoloogiline mõõdistamine
planeerimine	seisund	Kas tuvastatud andmelüngad on kaitsekorraldusperioodil täidetud?	Tuvastatud andmelünki ei ole täidetud	KIRKE	Kullamäe paljandi morfoloogiline mõõdistamine tegemata
planeerimine	survetegurid	Kas ala kõigi kaitseväärtuste osas on survetegurid (otsesed negatiivsed mõjutegurid) tuvastatud?	Survetegurid on kindlaks määratud kõigile (100%) kaitseväärtustele (kui asjakohane)	KKK	
planeerimine	survetegurid	Kas survetegurite olulisus ja ulatus on kindlaks määratud?	Survetegurite ulatus ja olulisus on kindlaks määratud kõikide kaitseväärtuste ja survetegurite puhul	KKK	Tekstis selgitatud mõju olulisust ja ulatust
planeerimine	survetegurid	Nimeta ala kõige olulisemad survetegurid?	metsandus; Külastuskoormusega seotud mõjud	KKK	Külastuskoormusega seotud mõjud
planeerimine	survetegurid	Kas arvesse on võetud ka väljastpoolt kaitseala tulenevaid survetegureid?	Kaitseala piiridest väljaspoolt tulenevaid survetegureid on arvestatud ammendavalt või on selgitatud, et selliseid survetegureid ei esine.	KKK, MaRu	Otseselt ei ole toodud, et väljaspoolt survetegurid puuduvad, kuid kaitseala asukohta vaadates ning eesmarke, siis ei tundu ka hindajale, et selliseid survetegureid oleks
planeerimine	eesmärgid	Kas ala elurikkusega seotud kaitseväärtustele on seatud kaitse-eesmärgid?	Ala-spetsiifilised kaitse-eesmärgid on seatud kõikidele kaitseväärtustele	KKK	
planeerimine	eesmärgid	Kas kaitseväärtuste kaitse-eesmärgid määratlevad elupaikade ja liikide soovitava seisundi?	Kaitse-eesmärkidega täpsustati kõigi elupaikade/liikide soovivat seisundit. Sihtväärtused on nii kvantifitseeritud kui ajaliselt piiritletud.	KKK	

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/vastuse põhjendus
planeerimine	eesmärgid	Kas kaitse-eesmärgid on seatud ka muudele kaitseväärtustele kui otseselt elurikkust puudutavatele kaitseväärtustele?	Jah	KKK	Maastikuilme säilimine
planeerimine	eesmärgid	Kas kaitse-eesmäärke on seatud ka sellistele hüvedele/väärtustele, mis ei ole määrusega ala kaitseväärtuseks seatud?	Ei ole asjakohane (alal puuduvad vastavad kaitseväärtused)	KKK	
planeerimine	meetmed	Kas kaitsealal on vaja aktiivseid kaitsekorralduslikke tegevusi (lisaks LKS alusel kohalduvale kaitsekorrale/piirangutele)?	Jah, täiendav sekkumine on vajalik	KKK	
planeerimine	meetmed	Kas kõikide kaitseala kaitse-eesmärkide saavutamiseks kavandati vajalikud meetmed/tegevused?	Kaitsekorralduslikud meetmed on seatud kõikidele asjakohastele kaitse-eesmärkidele. Kõik meetmed on SMART.	KKK	
planeerimine	meetmed	Kas määratud meetmed näevad ette tegevusi väljaspool kaitseala piire?	Ei ole asjakohane (teadaolevalt puudub vajadus tegevusteks väljaspool piire)	KKK, MaRu	
planeerimine	meetmed	Kas tegevused käsitlesid kõiki kaitsealal tuvastatud ja kaitseväärtusi mõjutavaid survetegureid?	Kõikidel peamistel surveteguritel on vastav meede.	KKK	
rakendamine	sisendid	Kas saab välja tuua muid puudujääke ala kaitsekorraldusega seotud teadmistes/alusinfos (peale seisundiandmete puudujääkide)?	Ei, kaitsekorraldusperioodil ei ole selgunud olulisi puudujääke teadmistes	KKK, EELIS, KIRKE	
rakendamine	sisendid	Kas teostatud seire, inventuurid ja/või uuringud annavad piisava teabe, et hinnata ellu viidud tegevuste edukust ja kaitse-eesmärkide saavutamist või nende suunas liikumist?	Jah - seire on piisav, et hinnata, kas kõik tegevused olid tulemuslikud/kaitse-eesmärgid on saavutatud	KKK	Elupaigatüüpide inventuur
rakendamine	sisendid	Kas seire-, inventuuride ja/või uuringute tulemusi kasutati ala kaitsekorralduse kohandamiseks?	Seiretulemusi on suures osas kasutatud ala kaitse korralduse/meetmete kohandamiseks	KE	Elupaigatüüpide inventuur, aluseks ka KE muutmisele
rakendamine	protsess	Kas huvirühmasid kaasati kaitsekorralduse/tegevuskava planeerimise etapis?	Jah - huvirühmi kaasati	KIRKE, protokoll	Teavituskirjad ja kaasamiskoosolek
rakendamine	protsess	Kas kaitseala väärtuste ja kaitsekorralduse valdkonnas pädevaid huvirühmasid kaasati kaitsekorralduse/tegevuskava rakendamisse?	Jah - huvirühmi kaasati	KIRKE, protokoll	Külaskorralduse teemadel kaasatud vald ja maaomanikud, kellega läbi räägitud ja kokkulepitud taristu rajamine/hooldamine
rakendamine	protsess	Kas konsultatsioonide või tegevuste koordineerimise käigus tekkis teadaolevaid konflikte (vastasseise)?	Ei - konflikte ei tekkinud	KIRKE, protokoll	

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/vastuse põhjendus
väljundid	meetmed	Milline on kavas määratud pool-looduslike koosluste (niiduelupaikade) taastamistööde ellu viimise seis?	Ei ole asjakohane	KKK, EELIS	
väljundid	meetmed	Milline on kavas määratud märgaladega ja veekogudega (sooelupaigad, jõed, järved) seotud taastamistööde ellu viimise seis?	Ei ole asjakohane	KKK, EELIS	
väljundid	meetmed	Milline on koosluste hooldamistööde ellu viimise seis?	Ei ole asjakohane	KKK, EELIS	
väljundid	meetmed	Milline on kavas määratud liigikaitsetööde ellu viimise seis?	Ei ole asjakohane	KKK, EELIS	
väljundid	meetmed	Milline on kavas määratud muude otseselt kaitseväärtustele suunatud meetmete (hooldus-, taastamis- ja ohjamismeetmed jms) ellu viimise seis?	Ei ole asjakohane	KKK, EELIS	
väljundid	meetmed	Kas I ja II prioriteediga inventuurid, seire ja uuringud on ellu viidud?	Ükski planeeritud meetmetest ei ole rakendatud	KIRKE, kohalik LKPO spetsialist	
väljundid	meetmed	Kas I ja II prioriteediga ala valitsemisega seotud meetmed (kavad, kaitse-eeskirjad jms) on ellu viidud?	Üle poole (50-90%) planeeritud meetmetest on rakendatud.	KKK, KIRKE, EELIS	Vahehindamine on tegemata, kaitsekorra uuendamine on tehtud
väljundid	meetmed	Kas I ja II prioriteediga rekreatsiooni ja keskkonnaharidusega seotud meetmed on ellu viidud?	Ükski planeeritud meetmetest ei ole rakendatud	KKK, KIRKE, Google, Valla koduleht, kohalik LKPO spetsialist	Kuna eramaal ei ole siiani tehtud, sõltub eraomaniku tahtest.
väljundid	meetmed	Kas hinnataval perioodil on lisaks ellu viidud sellised kaitse-eesmärke toetavaid tegevusi, mis ei ole ette nähtud kavaga?	Ei		
väljundid	tulemused	Milline on nende liikide seisund, mille kaitseks ala on määratud?	Pole asjakohane (liigid ei ole kaitse-eesmärgiks)	KKK, KE	
väljundid	tulemused	Kui $\geq 90\%$ liikide seisund on stabiilne või paranenud, siis palun tooge välja peamised edutegurid?	ei ole asjakohane		
väljundid	tulemused	Kui asjakohane, siis milliste väärtuste seisund on halvenenud?	ei ole asjakohane		
väljundid	tulemused	Kui alla 90% liikide seisund on stabiilne või paranenud, siis palun tooge välja liikide seisundi halvenemise põhjused ja/või, millised tegevused on teie arvates vajalikud, et saavutada paremaid tulemusi?	ei ole asjakohane		
väljundid	tulemused	Milline on nende elupaikade seisund, mille kaitseks ala on määratud?	Kõigi või enamiku ($\geq 90\%$) kaitseväärtuste seisund on paranenud või on jäänud samaks.	KKK, EELIS	

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/vastuse põhjendus
väljundid	tulemused	Kui $\geq 90\%$ elupaikade seisund on sama või paranenud, siis palun tooge välja peamised edutegurid?	õige kaitsekord		
väljundid	tulemused	Kui asjakohane, siis milliste elupaikade seisund on halvenenud?	ei ole asjakohane		
väljundid	tulemused	Kui alla 90% elupaikade seisund on stabiilne või paranenud, siis palun tooge välja elupaikade seisundi halvenemise põhjused ja/või millised tegevused on teie arvates vajalikud, et saavutada paremaid tulemusi?	ei ole asjakohane		
väljundid	tulemused	Milline on ala kaitsekorralduse mõju ökosüsteemi teenustele?	Ökosüsteemi teenuste pakkumine on oluliste muutusteta	ELME2	6,74
väljundid	tulemused	Millised on olnud muutused ala ökoloogilises sidususes?	Ökoloogiline sidusus on halb või vähenenud/halvenenud	ELME2	15,65
väljundid	tulemused	Kas on tuvastatud ala kaitsekorra rikkumisi?	Puuduvad teadaolevad rikkumised	OKAS, VMP	
väljundid	tulemused	Kas teie hinnangul on ala kaitsekord olnud sobiv ja piisavalt tõhus kaitse-eesmärkide saavutamise toetamiseks?	Jah	KKK, EELIS, KIRKE	Kaitsekorra uuendamine on juba tehtud kava koostamisele järgnevalt, uuendati KE, tegemist oli vana kaitsekorraga alaga, lisaks korrigeeriti piiri vastavalt väärtuste paiknemisele ja piiritlemise nõuetele. KE uuendati raietega seotud sätteid vastavalt kaitseväärtuste vajadustele.
väljundid	tulemused	Kas määruses nimetatud ala kaitseväärtused on asjakohased ja piisavad?	Jah	EELIS, KKK, KE, Natura SDF	
muu	muu	Muud tähelepanekud ja kommentaarid, mida soovite lisada	Tegemist on kogu ulatuses eramaal oleva kaitsealaga, rekreatsioonilised tegevused on pandud kavasse eesmärgiga, et kui eraomanik ja KOV soovivad taristut arendada, siis oleks kava toetav ning juba kindlalt kokku lepitud, kuhu mida saab teha		

Skoor

	Max skoor	Hindamise skoor	Tulemus (%)
Koondskoor	81	66	81,5%
Üldine	3	3	100,0%
Seisund (planeerimine)	12	8	66,7%
Survetegurid (planeerimine)	9	9	100,0%
Eesmärgid (planeerimine)	9	9	100,0%
Meetmed (planeerimine)	6	6	100,0%
Sisendid (rakendamine)	9	8	88,9%
Protsess (rakendamine)	6	6	100,0%
Meetmed (väljundid)	9	2	22,2%
Tulemused (väljundid)	18	15	83,3%

Üldine	3	3	100,0%
Planeerimine	36	32	88,9%
Rakendamine	15	14	93,3%
Väljundid	27	17	63,0%

Mõisted ja lühendid

Mõiste	Selgitus
Kaitseväärtus	Ala kaitse alla võtmise määruks/kaitse-eeskirjas nimetatud kaitstav loodusväärtus (kaitse-eesmärk).
Kaitse-eesmärk	Kaitseväärtuse soovitud seisund.
Kava	Kaitstava loodusobjekti kaitsekorralduse aluseks olev tegevuskava: kaitsekorralduskava, liigi kaitse tegevuskava, elupaiga tegevuskava.
KKK	Kaitstava loodusobjekti kaitsekorralduskava.
Kaitsekorraldusperiood	Esmakordsel hindamisel ja ajakohase (s.t kava sisu on olnud üldjoontes jätkuvalt asjakohane) kava olemasolul on hinnatava kaitsekorraldusperioodi alguseks kava algus/koostamise aeg ja perioodi lõpuks hindamise aeg. Kava puudumisel ja/või korduval hindamisel saab kaitsekorraldusperioodiks arvestada hindamistsükli pikkust/eelmise hindamise läbi viimise aega (vastavalt hindamise korraldusele 10 või 12 aastat).
Survetegur	Kaitseväärtuse soodsas seisundis säilimist või saavutamist negatiivselt mõjutav tegur (nt reostuskoormus, häiringud, maaparanduse mõju, intensiivne maakasutus, võõrliikide surve jm)
Kaitsekorralduslikud meetmed	Tegevused, mida tuleb rakendada kaitse-eesmärkide saavutamiseks, sh eesmärkide saavutamist ohustavate mõjutegurite ohjamine. Kaitsekorralduslike meetmete hulka kuulub elupaikade kaitsmine, säilitamine, loomine, taastamine, majandamine. Käesoleva hindamise kontekstis on eristatud: - looduskaitseseadusest ja/või ala kaitse-eeskirjast tulenev kaitsekord (õigusaktidega kehtestatud piirangud); - kaitseala n-õ aktiivne majandamine ehk täiendavate tegevuste planeerimine läbi tegevuskavade, tööplaanide, toetusprogrammide (nt elupaikade taastamine ja hooldamine, külastustaristu rajamine). N-õ aktiivsete meetmete puhul on omakorda eristatud: - looduskaitsemeetmed/otseselt kaitseväärtustele suunatud meetmed ehk tegevused, mille rakendamisest võib oodata otsest kasu liikide või elupaikade seisundile (nt elupaiga taastamine, elupaiga hooldamine, võõrliigi tõrje). - toetavad meetmed ehk tegevused, mille kasu kaitseväärtustele on kaudne (nt seire seisundi tuvastamiseks, kava koostamine ja tulemuslikkuse hindamine tegevuste planeerimiseks, haridusprogrammid teadlikkuse tõstmiseks, kaitseala tähistamine piirangute rakendamiseks jm)
SMART	Mõistet SMART (specific, measurable, achievable, relevant, time-bound) kasutatakse siinkohal kaitse-eesmärkide ja meetmete kontekstis. "SMART" mudelile vastav eesmärk või meede on konkreetne, mõõdetav, saavutatav, asjakohane ja ajaliselt määratletud.
Väljund (rakendatud tegevus)	Väljunditeks on ellu viidud tegevused ja nende mõõdetavad näitajad: nt taastatud või hooldatud alade pindala, rajatud külastustaristu pikkus, kontrollkäikude arv vms.
Tulemus (saavutatud seisund)	Tulemus on ellu viidud tegevuste abil saavutatud olukord, mis võib olla kirjeldatud läbi liikide ja elupaikade seisundi.
PAME hindamine	PAME (Protected Area Management Effectiveness) on IUCNi WCPA raamistikul põhinev lähenemine, millega hinnatakse kaitsealade valitsemise tulemuslikkust läbi aspekti kaudu — kontekst, planeerimine, sisendid, protsessid, väljundid ja tulemused. PAME hindamine näitab, kui hästi ala juhtimine aitab saavutada seatud looduskaitselisi eesmärke.

Survetegurite kategooriad	Selgitus
põllumajandus	(intensiivne) maaharimine, karjatamine, taimekaitsevahendite ja väetiste kasutamine jm
rohumaade hülgamine	niitmise või karjatamise lõppemine
põllumajandusmaade kuivendamine	põllumajandusmaade maaparandusüsteemid
metsandus	raied, raadamine, metsastamine jm
metsamaade kuivendamine	metsamaade maaparandusüsteemid
kaevandamine	kaevandamine, s.h turbakaevandused
energia tootmine (sh infrastruktuur)	hüdroenergia, tuulepargid, päikesepargid, elektriliinid jm
transport	teed, raudteed, sadamad, maismaa- ja veeliiklus jm
ehitustegevus ja asustus	asutuse laienemine, ehitustegevus, puhketegevused, reostus asustusest, äri- ja tootmistegevusest jm
elusorganismide kasutus	vesiviljelus, kalastamine, jahipidamine, toidu ja muu materjali kogumine loodusest, liikide või elupaikade kahjustamine jm
militaartegevused ja muud inimsekkumised	militaaralad, tarastamine, vandalism
võõr- ja problemaatilised liigid	võõrliigid, probleemsed kodumaised liigid jm
segallikatest põhjustatud reostus	heited vette, heited pinnasesse, heited õhku, müra, valgusreostus jm
inimtekkelised veerežiimi muutused	maaparandus, veekogude hüdro-morfoloogia muutmine, veevõtt jm
looduslikud protsessid	erosioon, eutrofeerumine, koosluste looduslik areng, kisklus, kobraste tegevus, haigused ja parasiidid jm
loodusõnnetused	torm, põleng, maalihe, üleujutus jm
kliimamuutused	põuad, üleujutused, veerežiimi muutused, liikide levikuareaali muutumine jm kliimamuutuste mõjul
muu	

Loodusdirektiivi aruande hinnangud	Selgitus
soodne	favourable = FV
ebapiisav	unfavourable-inadequate= U1
halb	unfavourable-bad = U2
teadmata	unknown=XX